JouTo

Toimittajan työväline

Käyttöohje

Versio 0.1

12.3.2001
Helsingin yliopisto
Tietojenkäsittelytieteen laitos
Ohjelmistotuotantoprojekti, kevät 2001, ryhmä 3

Projektiryhmä:	Petri Hellemaa (PH)
	Antti Koskinen (AK)
	Lari Laine (LL)
	Jarno Saarto (JS)
	Eija Teitto (ET)
	Harri Tuuloskoski (HT)
Ohjaaja:	Kim Viljanen
Vastuuhenkilö:	Raine Kauppinen
Asiakkaat:	Helena Ahonen-Myka
	Greger Lindén

Dokumentin versiohistoria

0.1	01.03.2001	Ensimmäinen hahmotelma
0.2	25.03.2001	Muokattu käyttöohjeeksi

Tästä dokumentista vastaa Eija Teitto (ET).

Sisältö

1 Johdanto (ET)

Uutistoimittajan työvälineen käyttö esitellään tässä käyttöohjeessa. JouTo-ohjelmistotuotantoprojekti on tuotteen valmistanut. JouTo on lyhenne englannin kielen sanoista *"A Journalist's Tool"*.

1.1 Määritelmät, termit, lyhenteet ja viitteet

Dokumentissa käytetyille erikoismääritelmille, -termeille ja lyhenteille on sanasto tämän dokumentin liitteenä (Liite A). Samoin viitteille on luottelo tämän dokumentin liitteenä (Liite B).

1.2 Käyttötarkoitus

JouTo-projektin valmistamalla editorityövälineellä uutistoimittaja voi kirjoittaa ja muokata uutisartikkeleita ja tallentaa ne myöhempää käyttöä varten. Työväline tukee toimittajaa vaatimalla tietyt pakolliset osat jokaiseen artikkeliin, mutta itse artikkelin runkoon toimittaja voi kirjoittaa vapaasti tekstiä ja liittää mukaan myös kuvia ja taulukoita. Artikkeli tallennetaan NITF-muodossa ja se voidaan myöhemmin lukea uudelleen editorityövälineeseen muokkausta varten.

Työkalun valmistus liittyi osittain myös laitoksella käynnissä olevaan DoReMi-tutkimusryhmän "TYTTI- Tietotyöläisen työasema"-projektiin, jossa on mukana rahoittajina joukko suomalaisia teknologiayrityksiä ja Teknologian kehittämiskeskus. JouTo-projekti ei valmistanut valmista tuotetta kaupalliseen tarkoitukseen. Ohjelmisto toimii prototyyppinä, jota voidaan kehittää myöhemmin lisää seuraavissa Ohjelmistotuotanto-projekteissa.

1.3 Käyttäjät

Editorin käyttäjiä ovat eri uutisalueiden toimittajat. Uutistoimittajan tehtäviin kuuluu varsinaisen toimittajan työn lisäksi myös artikkelin kirjoitus ja muokkaus sähköiseen muotoon. JouTo-projektin editorin käyttö ei edellytä suurta tietoteknista osaamista toimittajalta.

Ohjelmalla tuotettujen artikkeleiden käyttäjäpiiriin kuuluvat myös ylläpitohenkilöt. He voivat hakea toimittajien kirjoittamina artikkeleita tietokannasta ja taittaa ne lehteen sopiviksi sekä suorittaa niille muita jatkotoimenpiteitä. Ylläpitohenkilöt vastaavat myös artikkelien DTD:eistä. Ylläpitohenkilöiden toimintoja ei toteuteta tuotteemme editorilla vaan ne suoritettan suoraan tietokannasta käsin. Tätä osaa ei myöskään kuvata tässä käyttöohjeessa.

1.4 Käyttöympäristö

Toimintaympäristö on toimituksen sisäinen verkko. Käyttäjän koneissa pyöritettävä sovellus vaatii Pentium-teholuokan koneen, jossa on toimiva tietoliikenneyhteys. Editoria käytetään WWW-selaimen kautta.

2 Yleiset rajoitteet

Ohjelma ei aseta rajoitteita toimittajan laatiman uutisartikkelin pituudella eikä artikkelissa oleville merkkauksien määrille. Ainoastaan uutisartikkelille valittu DTD asettaa rajoitukset. Vain DTD:n mukaiset merkkaukset ovat mahdollisia artikkelia laadittaessa.

2.1 Saatavuus

Tuote on saatavissa Helena Ahonen-Mykalta ja Greger Lindénille. Tuotteen oikeudet ovat Helsingin yliopistolla.

3 Asennus

4 Editori

Tässä kappaleessa kuvataan JouTo-ohjelmiston editorin rakenne käyttäjän näkökulmasta ja editorin käyttäminen. Jokainen editorin osa-alue on kuvattu omassa kappaleessaan.

4.1 Editorin osa-alueet

Editorin osa-alueita ovat

- *Menu*:n valikoista pääsee ohjaamaan monia editorin toimintoja.
- *Tool Bar*:ssa on uutisartikkelin muokkaukseen tarvittavia painikkeita.
- *Metatieto* sisältää uutisartikkelista riippumattomia tietoja.
- *Artikkelin otsikkotiedot*sijaitsevat ensimmäisellä välilehdellä ja sisältävät uutisartikkelin tietoja. item *Artikkeli*sijaitsee toisessa välilehdessä ja sisältää uutisartikkelin varsinaisen tekstin ja sen merkkaukset.
- *Statusbar*antaa informaatiota editorin toiminnasta.

4.2 Menu

Tässä kappaleessa kuvataan editorista löytyvät *Menu*:n valikot ja niiden käyttäminen. Editorin valikoista voidaan ohjata monia ohjelman toimintoja. Ohjelmassa on neljä valikkoa: *File*, *Edit*, *Options* ja *About*.

Kuva 1: Valikot

Kuvassa 1 nähdään *File* -valikko.

File-valikosta löytyvät seuraavat toiminnot

- *New*-toiminnolla voidaan avata uuden artikkelin.
- *Open*-toiminnolla voidaan avata aikaisemmin tallennetun artikkelin.
- *Save*-toiminnolla tallennetaan editorissa olevan artikkelin.
- *Save As New*-toiminnolla voidaan tallentaa artikkeli uudella nimellä tallentamatta sitä edellisen artikkeliversion päälle.
- *Exit*-toiminnolla käyttäjä pääsee pois ohjelmasta.

Open, new ja save ovat käytettävissä myös *Tool Bar*:sta. Toimintojen selitys löytyy kappaleesta 4.3.

Edit-valikosta löytyvät seuraavat toiminnot

- *Undo*-toiminnolla voidaan perua edellisen tekstinmuokkaustoimintonsa.
- *Redo*-toiminnolla voidaan perua edellisen undo-operaation.
- *Cut*-toiminnolla voidaan leikata valitun tekstialueen.
- *Copy*-toiminnolla voidaan kopioida valittu tekstialue liittämistä varten.
- *Paste*-toiminnolla voidaan valittu tekstialue joko leikattu tai kopiotu tekstialue liittää toiseen kohtaan.

Nämä toiminnot ovat käytettävissä myös *Tool Bar*:sta. Toimintojen yksityiskohtaiset selitys löytyy kappaleesta 4.3.

Options-valikosta löytyvät seuraavat toiminnot

- *Article Options*-toiminnolla pääsee muokkaamaan ja tarkastelemaan artikkeliin liittyviä tietoja.

About-valikosta löytyvät seuraavat toiminnot

- *About JouTo*-toiminnolla pystyy tarkastelemaan ohjelman tietoja.

4.2.1 New-dialogi

Kun valitaan menusta *New*:n, dialogissa näytetään listan DTD:istä. Dialogissa on *OK*-ja *Cancel*-painikkeet.

Kuva 2: New-dialogi

Kuvassa 2 nähdään lista DTD:eistä.

Kun DTD:n valinta on suoritettu *OK*-painikkeella vahvistaen, editoriin tulee tyhjä DTD:n mukainen artikkelipohja. emphCancel-painikkeella voidaan palata edelliseen vaiheeseen.

Uuden artikkelipohjan avauksen eteneminen näytetään editorin tilarivissä (status bar), jossa lukee: Avataan artikkelipohjaa. Tällöin nähdään, että järjestelmä suorittaa pyydettyä toimenpidettä.

4.2.2 Open-dialogi

Kun valitaan menusta *Open*:n, dialogiin tuodaan listan artikkeleista. Dialogissa on *OK*-ja *Cancel*-painikkeet.

Kuva 3: Open-dialogi

Kuvassa 3 nähdään esimerkkilistaus uutisartikkeleista.

Kun artikkelin valinta on suoritettu näppäämällä haettua artikkeliriviä hiirellä ja valinta hyväksytty *OK*-painikeella, tulee editoriin artikkeli teksteineen ja merkkauksineen. *Cancel*-painikkeella voidaan palata edelliseen vaiheeseen.

Dialogiin tuotava listaus artikkeleista on laskevassa järjestyksessä kirjoituspäivämäärän mukaan, joista viimeisin artikkeli on valittuna. Dialogin listauksessa näytetään vain kymmenen ensimmäistä artikkelia. Lisää artikkeleita saa esiin vierittämällä oikeassa reunassa olevasta palkista alaspäin.

Artikkelista näytettävät tiedot ovat: pääotsikko, kuvaus, kirjoittaja ja kirjoituspäivämäärä. Pääotsikosta näytetään maksimissaan 25 merkkiä ja kuvauksesta 50 merkkiä. Mikäli merkkijonot ovat pitempiä kuin mitä dialogissa on mahdollista näyttää, näytetään käyttäjälle merkkijonon jatkuminen kolmella pisteellä.

Artikkelin latauksen eteneminen näytetään editorin tilarivissä (status bar), jossa lukee: Avataan artikkelia. Tällöin nähdään, että järjestelmä suorittaa pyydettyä toimenpidettä.

4.2.3 Save-dialogi

Kun valitaan menusta *Save*:n, tallennetaan artikkeli tietokantaan. Dialogissa on *OK*-ja *Cancel* -painikkeet.

Kuva 4: Save-dialogi

Kuvassa 4 nähdään Save-dialogi.

Tallennuksen eteneminen näytetään editorin tilarivissä (status bar), jossa lukee: Tallennetaan.

Jos halutaan tallentaa artikkelista uuden version, tällöin tallennus tehdään *Save As New*-toiminnolla.

4.2.4 Save As New-dialogi

Kun valitaan menusta *Save As New*:n, dialogissa kysyttään artikkelin kuvausta. Dialogissa on *OK*-ja *Cancel* -painikkeet.

Kuva 5: Save As New-dialogi

Kuvassa 5 nähdään esimerkki Save as New-dialogista.

OK-painiketta näpättäessä ohjelma tallentaa artikkelin tietokantaa. emphCancel-painikkeella voidaan palata edelliseen vaiheeseen.

Dialogissa näytetään artikkelin nimi ja kuvaus. Pääotsikko on artikkelin nimi ja tätä tieto ei voida muuttaa. Vain artikkelin kuvausta voidaan joko muuttaa tai kirjoittaa se tässä yhteydessä. Mikäli kuvaus on kirjoitettu artikkelia laadittaessa, tuodaan kuvaus esille dialogiin. Artikkelin kuvaus ei ole pakollinen tieto.

Kun halutaan tallentaa uutisartikkelista uusi versio, tällöin tallennus tehdään aina *Save As New*-toiminnolla.

4.3 Tool Bar

Tool bar (työkalupalkki) sijaitsee editorin ylälaidassa menun alapuolella. Tool bar:sta löytyy kolmen tyyppisiä painikkeita.

Kuva 6: Tool bar

Kuvassa 6 nähdään Tool Bar:n painikkeet.

Painikkeet ovat seuraavat:

- Tekstin ja ohjelman toimintoja ovat palkin ensimmäisen osan painikkeet seuraavassa järjestyksessä: open, new, save cut, copy, paste, undo ja redo.
- Kappaleiden merkkaustagiin liittyviä painikkeita ovat palkin keskimmäisen osan painikeet seuraavassa järjestyksessä: paragraph, pre-formated, blockquote, image, numbered list, bulleted list, comment ja alaotsikko.
- Kappaleen sisällä tehtävien merkkauksien tagit ovat palkin viimeisen osan painikkeet seuraavassa järjestyksessä: person, organization, title, location, quote ja special.

Näistä painikkeista ovat aktiivisina aina ne painikkeet, jotka ovat sillä hetkellä mahdollisia toimintoja siinä kohtaa missä kursori sijaitsee ts. näiden painikkeiden toimintoja on mahdollista tehdä siinä vaiheessa artikkelin laadintaa. Ei käytettävissä olevat painikkeet ovat tummennettuja.

Open ja new -painkkeesta avautuvat samat dialogit kuin menusta valittessa. Muiden painikkeiden selitys on myöhemmin tässä käyttöohjeessa kohdassa 4.6

4.4 Metatieto

Metatietossa on yleistä tietoa artikkelista ja artikkelin kirjoittajasta.

Kuva 7: Metatieto-osio

Kuvassa 7 nähdään metatiedon eri kentät.

Metatieto-osasta löytyvät seuraavat tiedot:

- Kirjoittajan nimi
- Kirjoitusajankohta
- Uutisen tyyppi 2-tasoisena

Kirjoittajan nimen ja uutisen tyypitiedot käyttäjä valitaan pudotusvalikoista. Kun näppätään alapäin osoittavaa nuolenkärkeä, avautuu luettelo nimeistä tai tyypeistä, joista valinta tehdään näppäämällä valittua nimeä tai tyyppiä.

Päivämäärä annetaan muodossa pp.kk.vvvv.

4.5 Artikkelin otsikkotiedot

Toisessa välilehdessä sijaitsee artikkelista riippuvat otsikkotiedot.

Kuva 8: Artikkelin otsikkotiedot

Kuvassa 8 nähdään esimerkki uutisartikkelin otsikkotiedoista.

- Kirjoituksen title
- Artikkelin pääotsikko

- Uutistoimistoviite
- Tapahtumapaikka
- Tiivistelmä
- Avainsanat

Valitusta DTD:stä riippuu mitä edellä mainituista kentistä on käytettävissä. Kentät hyväksyvät kirjaimia, numeroita ja erikoismerkkejä, kentät eivät ole pakollisia. Painikkeista copy, paste ja cut ovat käytettävissä.

Kun halutaan syöttää avainsanat -kentään useita avainsanoja, sanat erotetaan toisistaan pilkulla ja välilyönnillä.

4.6 Artikkeli

Toisessa välilehdessä sijaitsevat artikkelin varsinaisen sisältö ja sen merkkaukset.

Kuva 9: Artikkelin runko - Body-elementti

Kuvassa 9 nähdään esimerkki uutisartikkelista tagilippuineen.

Seuraavissa kappaleissa on selitetty painikkeiden käyttöä uutisartikkelia laadittaessa. Painikkeilla suoritetaan artikkelin merkkaukset, merkkaukset näkyvät tagilippuina tekstin joukossa.

4.6.1 Kopioiminen ja liittäminen

Kun halutaan liittää tekstiä toiseen kohtaan artikkelia, maalataan liitettävä alue ja näpätään copy -painikkeesta. Seuraavaksi viedään kursori liitettävään kohtaan ja näppätään paste -painikkeesta.

Kun kopioitavaksi valitaan jokin alue, sen tulee sisältää molemmat tagiliput tai muutoin näytöllä ei tapahdu mitään. Kun kursoria kuljetetaan läpi artikkelin, muuttuu paste -painikkeen arvo sen mukaan onko liittäminen mahdollista vai ei.

4.6.2 Tekstin poistaminen

Kun poistettavaksi valitaan jokin alue, sen tulee sisältää molemmat tagin liput tai muutoin näytöllä ei tapahdu mitään poistamista. Artikkelin tekstin poistaminen tapahtuu maalaamalla koko artikkelilehden alue ja näppäämällä cut -painiketta.

4.6.3 Kappaleen aloitus

Kappale voidaan aloittaa millä tahansa Tool Barin keskimmäisen osan kappalepainikkeilla, jotka ovat sallittuja valitun DTD:n mukaan. Tällöin kirjoittaminen tehdään tagilippujen väliin.

Kappeleen merkit voidaan lisätä myös kirjoittamisen jälkeen. Tällöin kappaleen alue maalataan ja sen jälkeen näpätään haluttua kappalepainiketta ja editoriin piirtyvät tagiliput maalatun alueen ympärille.

Kappaleita voidaan lisätä artikkelin alkuun, kappaleiden väliin ja loppuun näppäämällä jotakin kappalepainiketta. Jos kirjoittaminen tehdään ilman kappalemerkkausia, tällöin mitä?

4.6.4 Listan laadinta

4.6.5 Alaotsikko

Kappaleiden väliin voidaan lisätä alaotsikoita samoilla keinoilla kuin varsinaisia kappaleita.

4.6.6 Kuvan liittäminen

4.6.7 Elementin merkkaus

Kappaleen sisällä sijaitseva merkkaus voidaan aloittaa millä tahansa Tool Barin keskimmäisen osan kappalepainikkeilla, jotka ovat sallittuja valitun DTD:n mukaan. Tällöin kirjoittaminen tehdään tagilippujen väliin.

Merkkaukset voidaan lisätä myös kirjoittamisen jälkeen. Tällöin merkattava alue maalataan ja sen jälkeen näpätään haluttua merkkauspainiketta. Merkkauksia voidaan tehdä kappaleiden alkuun, keskelle ja loppuun.

4.6.8 Elementin poistaminen

Kun halutaan poistaa jokin kappaleen tai merkkauksen elemetti, näpätään poistettavaa elementtin lippua hiiren oikealla painikkeella. Tagilipun kohdalle avautuu luettelo mahdollisista toiminnoista ja niistä valitaan poisto. Tämän jälkeen editorin näytöltä poistuvat molemmat tagiliput. Mitä muita ominaisuuksia on tagilipussa?

Jos poistettavat tagiliput ovat kappaleen merkkauksia, tällöin mitä?

4.6.9 Tagilupun toiminnot

4.7 Esimerkki uutisartikkelista

Tässä kapplessa on esimerkki uutisartikkelista, joka on tallnnettu editorin kautta. Artikkelin laatiminen eridorissa on selvitetty vaihe vaiheelta.

4.8 Statusbar

Status baria käytetään informaation välittämiseen editorin käyttäjälle. Status bar on ikkunan alalaidassa oleva osa.

Kuva 10: Status bar

Kuvassa 10 nähdään editorin Status bar ja siinä oleva esimerkkituloste.

Status baria käytetään näyttämään informaatiota ohjelmasta ja mahdollisia virheilmoituksia käyttäjälle. Vain osa virheilmoituksista kerrotaan Status barissa. Virheen vakavuus ratkaiseen sen kerrotaanko se Status Barissa vaiko erillisellä virheilmoitusdialogilla.

4.9 Tekstidialogi

Tekstidialogissa näytetään käyttäjälle ohjelman tulosteita ja virheilmoituksia.

4.9.1 Ohjelman tuloste

Kun dialogi sisältää tulosteita, dialogissa tekstin ja *OK*-painikkeen, jolla käyttäjä pystyy sulkemaan dialogin.

Kuva 11: Teksti-dialogi

Kuvassa 11 nähdään esimerkki tekstidialogista.

4.9.2 Ohjelman virheilmoitus

Kun dialogi sisältää virheilmoituksen, dialogissa on joko tekstin ja *OK*-painikkeen, jolla pystytään hyväksymään virheilmoitus sellaisenaan tai tekstin ja *OK*- ja *Cancel*-painikkeet, joilla joko hyväksytään pyydetty toimenpiteen osittaisen suorittamisen tai peruutaan kokonaan pyydetty toimenpide.

Kuva 12: Save-dialogi

Kuvassa 12 nähdään esimerkki virheilmoituksesta, jossa on vain *Cancel*-painike.

Jos pyydetyn toimenpiteen seurauksena joko tietoja tuhoutuisi tai toimenpidettä ei voida muutoin suorittaa, pyydetään vahvistus toimenpiteen suorittamatta jättämiselle. Vain vakavissa virhetilanteissa vaaditaan hyväksyntä suorittamatta jätetylle toimenpiteelle. Tällainen toimenpide voisi olla artikkelin tallennuksen epäonnistuminen. Tällöin dialogissa on vain *OK*-painike.

Jos toimenpide voidaan suorittaa tuhoamatta varsinaista tekstiä, tällöin dialogissa on sekä *OK*- että *Cancel*-painike.

A Liite : Määritelmät, termit ja lyhenteet

(Oletan näitä käiteltävän tekstissä, joten tein arviosta luettelon ensin, korjataan myöhemmin)

CSS Cascading Style Sheets, W3C:n kehittämä, suosittu HTML- ja XML-dokumenttien ulkoasun määrittelyyn tarkoitettu kieli.
Lisätietoja: `http://www.w3.org/Style/CSS/`

DoReMi Document Management, Information Retrieval, Text and Data Mining. TKTL:n tutkimusryhmä, joka vetää TYTTI-projektia.
Lisätietoja: `http://www.cs.helsinki.fi/research/doremi/`

DTD Document Type Definition, W3C:n kehittämä rakenteisten dokumenttien rakenteen määrittelykieli.

HTML Hypertext Markup Language, WWW-sivujen sisällön kuvauksessa käytetty koodaus.
Lisätietoja: `http://www.w3.org/pub/WWW/MarkUp/`

Java Sunin kehittämä ohjelmointikieli ja järjestelmäriippumaton ajoympäristö.
Lisätietoja: `http://www.sun.com/java/`

NITF News Industry Text Format, toimittajien kehittämä ja standardoima XML-pohjainen uutisartikkelien määrittelykieli. Lisätietoja: `http://www.nitf.org`

PostScript Adoben kehittämä suosittu sivunkuvauskieli. Tulostettava sivu voidaan lähettää PostScript-kirjoittimelle tiiviinä PostScript-ohjelmana tilaavievän raakadatan sijaan.

TKTL Helsingin yliopiston tietojenkäsittelytieteen laitos.
Lisätietoja: `http://www.cs.helsinki.fi`

TYTTI Tietotyöläisen työasema. Vuosina 2000-2002 käynnissä oleva tutkimusprojekti Helsingin yliopiston tietojenkäsittelytieteen laitoksella, rahoittajina TEKES sekä viisi suomalaisyritystä: Nokia, Alma Media, Sanoma-WSOY, Vaisala ja Lingsoft. TYTTI-projektin vastuuhenkilö Helena Ahonen-Myka ja projektipäällikkö Greger Lindén toimivat JouTo-projektin asiakkaina.
Lisätietoja: `http://www.cs.helsinki.fi/research`

B Liite: Viitteet

NITFDTD News Industry Text Format DTD version 2.5 8/2000,
`http://www.nitf.org`

HTTP-protokolla Hypertext Transfer Protocol – HTTP/1.1,
`ftp://ftp.isi.edu/in-notes/rfc2616.txt`